

Sügiskuu ilmade üle ei saanud nuriseda

Autor

Ain Kallis

Hinnangud ilmale sõltuvad lähtekohast. Kui küsisin kaheksa aasta eest tollaselt esisünoptikult Helve Kotlilt, kuidas suvi oli, vastas ta: «Oleneb, kas vastan emotsionaalselt või ratsionaalselt. Kui emotsionaalselt, siis ei kõlvanud ta kassi saba allagi, kui aga otsustada arvude järgi, siis oli päris keskmine Eesti suvi».

Arvatavasti saaks sama öelda ka tänavuse suve kohta. Õhusooja osas muidugi, vihmaga olid lood mäletatavasti palju jubedamad.

Mida öelda sügise kohta? Kui astronoomilises mõttes algas see kõikjal põhjapoolkeral 23. septembril, siis uus kliimaatiline aastaaeg saabus Ida-Eestisse peaaegu pool kuud varem. Ent kas mäletate, kaks aastat varem jäi sügiskuu sügis üldse nägemata?

Midagi hullu mihklikuu kaasa ei toonud. Pärast vesist juulit-augustit tundusid ilmad üpris talutavad. Põllumehed said põllule, aednikud aeda, seenelised metsa.

Kui Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudis kuukokkuvõtte valmis sai, selgus, et keskmine õhutemperatuur meie maal oli 10,2°, seega normist vaid pool kraadi madalam.

Külmem oli kuu keskpaik, sealt see jahedus pärineski. Too periood oli ka harjumatult kuiv, samuti sadas vähe vihma viimasel dekaadil. Seevastu esimene kümmepäevak oli märg – keskmiselt sadas Eestis siis 43 mm, tavalisest peaaegu kaks korda enam.

Septembri alguspäevad olid Lõuna-Eestis päris suvised – Võrus saadi 7. kuupäeval maksimumiks 24,8°. Võrdluseks: kuu viimasel päeval mõõdeti Eesti ühel sügisestest külmapoolustest – Kuusikul – õhus -2,2°, maapinnal isegi -4,4°.

Vihma sadas riigis keskmiselt 49 mm ehk 67% normist. Päris rohkelt sai vihmavett Viljandi – 72 mm (poole sellest 9. kuupäeval), vähe aga Vilsandi (33 mm).

Tavaliselt on too saar meie kõige päikeselisem koht üldse, seekord paistis silma Sõrve poolsaar (septembris 243 tundi päikesepaistet). Hoopis hämar oli idas, Peipsi ääres. Mustvee elanikud sai selget päeva näha vaid 97 tundi.

Mis oli?

- Kyle külastas Kanadat – niisugust nime kandis selle aasta 6. orkaan Atlandil. Kyle sündis Bahama saarte lähedal, parimad päevad veetis aga kollitades USA kirdeosariike ning Kanada rannikut. Vihmad

ujutasid teid üle, tuuled murdsid puid. Viimati mürgeldas sealkandis 5 aastat tagasi orkaan Juan, tappes 8 inimest.

- Kevadine lumetorm üllatas Uus-Meremaa Lõunasaarel nii talunikke, kes valmistusid (lamba)karjalaskeks, kui vaheaja ootel kooliõpilasi. Tormi- ning paduvihma hoiatusi andis ilmateenistus kogu järgmiseks nädalaks.

Mis tuleb?

Paar päeva saime tunda tõelist sügise hingust: tuulepuhangud küündisid neljapäeval merel torminäitudeni, sadas külma vihma, kollaseid lehti ning tammetõrusid.

Sünoptikuilm-meteoroloogidelt muudkui päritakse – milline tuleb talv? Ega ei tea küll. Esiialgu ennustavad mudelid päris tavalise sügisilma (vihmade ning mõõduka temperatuuriga) jätkumist.

Lõpuks üks õpetus 18. sajandi lõpu USAst, kuidas ühe puuhaluga saada sooja kogu talveks. Võtke umbes 12 kg raskune halg, tassige teisele korrusele. Siis visake aknast alla. Seejärel sikutage ta jälle üles. Kui nii tegutsete kogu külmaperioodi vältel, on teil kuum nahavahe kindlustatud õige madala hinnaga.